

Unutsaq, unudularıq

HƏMİŞƏ XATIRLANACAQ İNSAN!

Vaqif Qurbanov

pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Açar sözlər: özfəaliyyət dərnəyi, rolları oynamaq, elmi əsərlər, məqalələr, dilin qanunları, didaktik prinsiplər, nəticələr, dil duyumu.

Ключевые слова: самодеятельности, играть роли, научных работ, статьи, законы языка, дидактических принципов, результаты, языковое чутье.

Key words: circles, role play, scientific works, articles, language rules, didactic principles, results, language sense.

Azərbaycan xalqı pedaqogika üzrə elmlər doktoru, professor Bəşir Əhmədovu yüzlərcə elmi-pedaqoji məqalələrin müəllifi, 50-dən çox aspirantın elmi rəhbəri, minlərlə tələbənin sevimli müəllimi kimi xatırlayır.

Bu fikri cəsarətlə söyləməyə hər kəsin mənəvi haqqı vardır.

Prof. B.Əhmədov 50-60-cı illərdə qırmızı diplomla universitet qurtarıb, Şirvan (Əli Bayramlı) rayonunun Kərimbəyli kənd orta məktəbində müəllim işləmişdi və az müddətdə çox yaxşı da ad-san qazanmışdı. Valideynlər və şagirdlər onun müəllimlik fəaliyyətindən möcüzələr danışdılar. Dram dərnəyi yaratması, özünün də rollarda çıxış etməsi haqqında söhbətlər indi də unudulmamışdır.

Bəşir müəllim əmək fəaliyyətinə kənd məktəbindən başlamışdır. 7 illik məktəblərini bitirənlər oxumaq üçün rayonun məktəblərinə, o cümlədən Kərimbəyli orta məktəbinə gedirdilər. O zamanlar Xalac dəqiq elmlər, Kərimbəyli humanitar fənlər sahəsində güclü sayılırdı. Uşaqların əksəriyyəti Bəşir müəllimə görə Kərimbəyliyə gedirdi. Az sonra Bəşir müəllimin iş yerini dəyişdilər. Lakin onun izi məktəbdə qaldı. Qabaqcıllar sırasına çıxan Kərimbəyлідə isə xüsusi layi-

hə əsasında bina tikildi, kəndə qarnizon və ya qəsəbə tipli fin yaşayış evləri gətirildi. Baxımlı məktəbi, kitabxanası, kinoteatrı, rəqs meydançası, mağazası, bufeti, idman qurğuları, artezian quyuları və s. iaşə obyektləri olan bu məktəbin yerləşdiyi ərazidə ruslar da yaşayırdı. Məktəbin hər cür şəraiti vardı, mədəniyyət evi hər an məktəbin xidmətində idi. Məktəbin dram dərnəkləri, görüşləri, müsəmirələri orada keçirilirdi. Bəşir müəllimin qoyduğu ənənə uzun müddət yaşadı. Sonrakı nəsildən olan Əfrayıl Məmmədov, Allahverdi Eminov, Natiq Əliyev və neçə-neçə tanınmış insanlar (şairlər, alimlər) Kərimbəyli məktəbini bitirdilər. Sonralar isə onun işindən razılıqla danışır və hətta bu barədə yazırdılar. Bəşir müəllim isə öz işini Həşimxanlı kənd məktəbində də davam etdirirdi. Onun Kür sahillərindən Xəzər sahillərinə atılan yetirmələri isə Bəşir müəllimi bu gün də hörmətlə yad edirlər. Onun sonralar ədəbiyyatçı olan şagirdləri güclü dil-ədəbiyyat müəlliminin təsiri ilə dram dərnəkləri yaratmaq, bədii söz ustası kimi böyük bir mətni əzbərdən söyləmək, natiqlik məharəti göstərmək arzusu ilə yaşayır və bu sahədə əllərindən gələni edirdilər. Az sonra elmə böyük həvəsi olan Bəşir

müəllim aspiranturada oxumağa getdi.

O, Bakı məktəblərində təkmilləşmə kurslarında görüşdüyü müəllimlərə çox böyük həvəslə mühazirə oxuyur, seminar keçirir, hamı ilə mehriban davranır, sual verir, bilməyənləri həvəsləndirir, məsləhətləşir, rəy öyrənirdi və s. O bəzən müdavimlərlə yaxınlaşıb nə üçün müəllimliyə gəldiyi, harada işlədiyini soruşurdu. Düz deyirlər ki, ideal bir addımlıqda olsa belə, yenə səndən uzaqdır. Tale elə gətirdi ki, mən onunla bu kurslarda görüşdüm. Təkmilləşmə kurslarının metodisti işləyən rəhmətlik İbrahim Zülfüqarov məni dostu Əziz Əfəndizadəyə tərifləmişdi, mənə mövzu verməsini, elmi rəhbər olmasını xahiş eləmişdi. İbrahim müəllim Bəşir müəllimi də tez-tez tərifləyər, nümunə göstərər və deyərdi: “Sürətlə yüksəlmişdir, aspiranturanı qurtaran kimi namizədlik, daha iki-üç ildən sonra doktorluq müdafiə edib, ETPEİ-də elmi katib işləyib, professor olub...”

1975-ci ildə İbrahim müəllimin zəmanəti, Əziz müəllimin təklifi ilə məni həmin instituta elmi işçi qəbul etdilər. Bəşir müəllimlə bir yerdə işləmək çox maraqlı idi. Onun necə alim olduğunu görürdüm, duyurdum, eşidirdim və getdikcə də daha çox bəyənidim. O, mükəmməl orta məktəb biliyi, ali təhsil savadı olan, tədqiq etməkdən, araşdırmaqdan, ümumiləşdirməkdən həzz almaqda səbri-hövsələsi olan bir alim idi. Pedaqoji-metodik yeniliklərə hamıdan tez reaksiya verməyi bacarırdı. Bəziləri ona qısqanclıq edir, onu Azərbaycan dilinin tədrisi metodikasından uzaqlaşmaqda və pedaqogikaya meyil etməkdə qınayırdılar. Halbuki o, metodikanı, didaktikanı da pedaqogikanın tərkib hissəsi kimi dərinlən və hərtərəfli bilməkdə mahir idi. Linqvodidaktığı rus alimlərindən M.T.Baranov və A.A.Dudnikovun diqqətini cəlb etmiş, onlar öz kitablarında prof. Bəşir Əhmədovun bəzi fikirlərinin şərhini vermişdilər.

Bəşir müəllim 5 il rayon məktəblərində necə əfsanələşmiş müəllimlik etmişdisə, Bakıdakı alimlik həyatında da eləcə yüksəlməyə başlamışdı.

1975-ci ildən sonra Bəşir müəllim professor kimi böyük coşqu ilə yazıb-yaratmağa başladı, yazıları çap olundu.

Onun yetirmələri gündən-günə çoxalırdı. O çoxlu aspirantların elmi rəhbəri olurdu. Əziz Əfəndizadə kimi onun da zəif yetirmələri ya olmurdu, ya da çox az olurdu. Əziz müəllim onu gənclərə həmişə nümunə göstərirdi. Bəşir müəllim bir dəfə dərslük müzakirələri zamanı yetirmələrini təriflədi, “Əziz müəllim, gənclər yetişiblər” – dedi. Ənvər Abbasov, Haşım Qafarov, Fərrux Həsənov və mən bu qiymətdən çox ruhlandıq. Didaktın bu sözlərindən qürur duyduq. Müdafiəm zamanı Bəşir müəllimi mənə opponent təyin etdilər. Dissertasiyama oxumuşdu. Rəy üçün onun yanına gedəndə birinci fəslə bəyəndiyini, ikinci və üçüncü fəslə bəyənmədiyini söylədi. Belə dedi, ancaq rəydə çox da qabartmadı. Mən bunun səbəbini sonralar dərk etməyə başladım. Çünki onun söz birləşmələrinin tədrisinə dair tədqiqatdan gözlədiyi mənim gəldiyim nəticələrin tamam əksi idi. Mən başqa yol seçmişdim. Dissertasiya müdafiəsində mənim işimə prinsipliliklə yanaşdı. Arqumentlərimi eşidib “Sən bunları haradan götürmüşən və kimdən öyrənmişən?” sualına “Sizdən” – deyə cavab verdim və müəllifi olduğu bir dərslükdən çalışmaların icra şərtlərini oxudum. Bundan sonra məclisdə gözəl bir ab-hava, yeni bir ovqat yarandı. Artıq Bəşir müəllim ucadan gülür, razılıqla danışdı. O, çox yumşalmışdı, mənə münasibəti tamam dəyişmişdi. Daha tədqiqatın nəticələrinə dair etiraz etmirdi. Sonradan Əziz müəllim həmin maraqlı məqamı şöbədə açıb danışmış və demişdi: “Mən Bəşirin qulağına pıçıldadım ki, Vəqif düz demir, Bəşir isə mənə dedi: “Yox, Əziz, mən belə deməzdim, o, öz

sözünü deyir, belə də olmalıdır".

Bəşir müəllim humanizmlə yoğrulmuş haqq-ədalət adamı idi. O, əsl tənqidçi alim idi.

2005-ci ildə AMİ-də keçirilən dövlət imtahanına sədrlik edirdi. Xəstəliyinin getdikcə şiddətləndiyi hiss olunurdu. Tale ona 80 il yaşamağı qismət eləmədi. Məndən "Əziz neçə yaşında vəfat etdi?",- deyə soruşdu. 75 – cavabını verdim, inanmadı. Əslində elə deyildi. Söhbəti dərhal dəyişdim. Dedim ki, Tovuzda oldum, siz qurtaran orta məktəbi ziyarət etdim. Orada gözəl bir tədbir keçirdim. Sizi xatırladıq. Nazirliyin Kollegiya iclasında həmin məktəbi təriflədim – Bəşir müəllimin məktəbidir-dedim, razılığını bildirdi. Kərimbəyli məktəbini yada saldım. Sevindi, o zamankı əlaçı uşaqlardan bir nəçəsinin adını çəkdi, onlarla əlaqə saxladığını dedi.

Bu gün Bəşir müəllim aramızda yoxdur. Ancaq onun elmi-nəzəri-pedaqoji fikirləri yaşayır.

Bəşir müəllim səmimi yoldaş, yaxşı dost idi. Onunla həmsöhbət olmaq, məsləhətləşmək, yaradıcılıq əlaqəsində olmaq adamda xoş əhvali-ruhiyyə və səmimi hislər yaradırdı. O, respublikamızda gedən təhsil quruculuğunun fədailərindən biri idi. Bəşir müəllim həmkarları arasında çoxşaxəli yaradıcılığı, elmi-pedaqoji fəaliyyəti və şəxsi keyfiyyətləri ilə fərqlənirdi. Gərgin zəhmət, əzab-əziyyət, işgüzarlıq və inadkarlıq onun təbiətindən doğurdu.

Bəşir Əhmədov didaktika sahəsində elmi ideyalar generatoru, metodika sahəsində elm animatoru, linqvistika sahəsində elm moderatoru idi. Dilimizin tədrisinin tədqiqi və təbliğində onun xidmətləri böyükdür.

Rəyçi: AJB-in üzvü N.Musayev

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Azərbaycan pedaqoji antologiyası. XIX əsr-XX əsrin əvvəlləri. Bakı: ADPU, 2011.
2. Əhmədov B. Azərbaycan dili təliminin qanunları, prinsipləri və metodları. Bakı: Maarif, 1973.
3. İlyasov M. Peşəyönümün əsasları. Bakı, 2011.

В.Курбанов

Вечно запоминающийся человек

Резюме

В статье отмечаются научно-педагогическая деятельность проф. Б.А.Ахмедова, отмечается, что он является известным методистом в современной азербайджанской педагогической науке. Он подготовил более 50 аспирантов и докторантов. Автор статьи а также характеризует человеческие качества Б.А.Ахмедова.

Y.Gurbanov

The person -who is always remembered

Summary

The article is dedicated to the famous instructor, professor Akhmadov who trained more than 50 graduate and doctoral students and taught them moral values.